

Nhà Thơ Thái Tú Hạp

NGUYỄN VY KHANH

Nhà thơ Thái Tú Hạp

Nhà thơ Thái Tú Hạp (4-1940, Hội An -), nhập ngũ năm 1961, thơ ông từng đăng trên các tạp-chí *Bách Khoa*, *Văn*, *Văn Học*, *Chính Văn*, *Giữ Thơm Quê Mẹ*, *Trình Bày*, *Phổ Thông*, *Chiến Sĩ Cộng Hòa*, v.v. từ đầu thập niên 1960. Ông cùng Thành Tôn và Hoàng Quy ra chung tuyển tập thơ đầu đời in ronéo *Tình Người Sông Thu* (1969) và đã xuất-bản *Thèm Về* (1970) - dùng tựa bài thơ *Thèm Về* đã đăng trên tạp-chí *Bách Khoa* (số 128, 1-5-1962, tr. 57):

"Đèo heo hút gió chùng sương
trên cao nghĩ ngựa dừng cương thềm về
chiều phong kín ngả sơn khê
non xa mây ngũ trời lê thê buồn
lạc loài cánh nhận qua truông
thả lơ điệu nhớ não nùng bãi hoang
dưới sâu lũng thấp điệu tàn
nghe mùa gầy đổ nẻo vàng thu ca
cô liêu đàn sến dương tà
lời ru phiến đá cây già hắt hiu
tiếng đưa dã thú rừng chiều
buốt xương gió núi tiêu điều cỏ sơ
tóc sương rêu phủ bến chờ
chiều nghiêng cánh gió hồn mơ đăng trình".

Ở thơ Thái Tú Hạp là những nỗi lòng chân quê của thanh niên thời loạn, đã sớm lên đường chiến đấu cho quê-hương, đất nước. Và thật sự dứt khoát như tựa một bài thi:

"ngả mũ chào quá khứ/hướng nguyện về tương lai
ghi đời trang sử quý/nuôi tiếc gì bụi phai
tuổi trai ngàn mộng ước/phiêu lãng chuyện sông hồ
đừng mang sầu túi nhục/đời đẹp tựa bài thơ
lên đường vui tám hướng/rừng mênh mông lá hoa
lòng xuân thêm bát ngát/giữa quê hương thái hòa
có nghe tiếng non sông/đang chuyển mình bệnh hoạn
đời thỏa mộng tang bồng/chuyển hóa tâm vô lượng
kết thêm một vì sao/cho trời đêm rực rỡ
tình ta đẹp biết bao/trang sử nào mới viết"

(Dứt khoát)

Bởi trên đất nước Việt-Nam yêu dấu, chiến-tranh đã tràn về và tàn phá không phân biệt nơi thành đô hay thôn quê, mà cả tâm tư người tuổi trẻ, những khi đêm về:

"Đêm của tiếng hát học trò
đêm của những vì sao tình tự
đêm của niềm chờ mong con gái
đêm của nỗi lo âu con trai
cách chia những biên thù hoang vắng
đêm của những viên đạn đồng hồi thăm / thân thể
đêm của máu chảy ruột mềm
đêm của hận thù phục kích
mắt diều hâu rập rình bờ lũy xa
bao giờ em/đêm chung niềm thân ái
đêm gân gỏi vuốt ve cuộc đời
đêm của những tiếng nói thì thầm âu yếm
đêm của mẹ hỏi con đã về
bếp lửa mùa xuân vừa nhen đêm gạo mới
ngày xưa/đêm của những tiếng hát học trò
đêm của giọng đọc bài dễ thương
đêm của cha ngồi đọc báo
đêm mẹ ru lời ca dao ngàn năm/chan chứa tình
ôi đêm tuyệt vời/như niềm hạnh phúc
như dòng sông mùa hạ đổ về xuôi
thở mát từng cơn từ ái vô ngần
đêm của tình nhân hẹn hò
những đóa yêu nở ngát trong cuộc/tình thủy chung

đêm hiền hậu bao dung/bây giờ/đêm của em
đầy nước mắt chờ nhau mòn mỏi
đêm của anh/thao thức núi rừng xa
chờ tin địch về/súng ôm ghi trong nỗi nhớ
đêm của mẹ tắt nghẽn lời ru
đêm của cha thường trực niềm đau xót (...)"

(Đêm Dài Trên Quê Hương)

Có những đưa tiễn buồn nhưng chất chứa nhiều hy vọng ở một ngày mai, như trong Xin Lời Mang Tuổi Mộng:

"rồi ngày mai các anh về đơn vị
mỗi cánh chim mang nhớ phương trời
em ở lại già nua đời phố cũ
bầy tương tư muôn cõi vẫn vương đời
anh về đâu miền Trung nghèo sỏi đá
tuyển đầu tiên ngàn lựa đạn hiểm nguy
đem xương máu anh giữ miền Hỏa Tuyến
tình quê hương đất ngại cõi biên thù
anh về đâu trời cao nguyên thăm thăm
tiếng suối reo vượn hú giữa đêm thâu
chiều cao nguyên khói sương nhòa bóng núi
rượu cần vui bên chiến hữu quên sầu
anh về đâu miền Tây nao nức nhớ
sớm Hậu Giang chiều Đồng Tháp Cà Mau
tiếng quân reo dậy đôi bờ Sông Cửu
tin khải hoàn chuyển lửa ấm tình nhau
trời xuân đến nở bùng hoa chiến thắng
chúng ta yêu từng kỷ niệm ban đầu
ngày anh đến áo thom hương thuốc súng
da sạm đen vì mưa nắng dãi dầu
em chỉ biết tên anh là lính chiến
về thăm em chiều hiền nắng băng khuâng
anh rục rịch với niềm tin bùng sáng
cho mùa xuân mắt biếc vọng thiên thần
kể từ đây làng quê thêm nhưng nhớ
tháng ngày vui bao lưu luyến đầy vui
em nguyện cầu nơi phương trời viễn xứ
nhớ đến em dù chỉ phút giây thôi
rồi ngày mai các anh về đơn vị
em chúc anh nhiều chiến thắng oai hùng
để hôm nao tin vui về rộn rã

em thương anh người chiến sĩ can trường
vì các anh là chim trời muôn hướng
là vì sao đêm chiến tuyến điêu linh
là tiếng ca nhiệm màu trên đất nước
gieo tình thương cho quê mẹ an bình (...)"

Thế nhưng, nơi chiến địa, có những khi chiều xuống, người lính trẻ vẫn thả hồn về người yêu và quê nhà:

"anh ru anh hoài con nhớ dữ
chiều trôi giòng thác lũ điu hiu
bến xưa tiếng hát ngậm ngùi
khẳng khiu nổi nhớ tiêu điều nắng phai
yêu em núi thăm sông dài
đỉnh cao tượng đá thương hoài nhau thôi
trắng hoa tuyết mấy phương trời
nhớ con én liệng tin đời vào xuân
sá gì thân bọc ngựa rừng
tử sinh chiến địa chập chùng cơn mê.
cối grom giáo đó nguyện thề
lần đi chưa hẹn trở về cố hương
anh ru anh giữa tang thương
chiều lên với núi hoài vương vấn tình
người đi ngàn dặm chiến chinh
em thao thức nguyện thanh bình quê ta
gởi mây lên chiến trường xa
tim em chan chứa lệ sa từng ngày
non cao thăm thăm chim bay
hai phương cách biệt sầu ngầy ngất chờ
nhớ thương em phổ tình thơ
ta như ngựa mỗi bụi mờ chân mây"

(Chiều Tưởng Nhớ)

Đi vào nơi gió cát, tay cầm súng nhưng Ước Mơ Của Người Lính Trẻ vẫn là một ngày mai 'thanh bình hạnh ngộ':

"Khi vũ khí chỉ còn là củi khô
là thép đem nung trong lò để thành lưới cuốc lưới cày
khi viên đạn đã bốc khói vô để trở thành bình hoa trong
phòng khách

khi giao thông hào biển thành con kinh đem nước mát cho
ruộng đồng

khi ngọn hỏa châu thấp sáng như ngân hà cho đêm mở hội hoa
đăng

khi con tàu chở niềm vui sum vầy về cho quê hương nghìn
trùng xa cách

khi đêm không còn lo âu/khi ngày hết rồi niềm đau xót
những mắt nhân từ chuyển hóa đau thương
mẹ sẽ hát cho ta lời thơ nguyên thủy
nghe ngọt ngào từng âm điệu quê hương
anh sẽ cho em cuộc tình vĩnh cửu
có dòng sông có hoa bướm cuộc đời
chúng mình sẽ cho nhau những tháng ngày/sum họp
mái tranh quê chan chứa mộng bình an
bạn bè sẽ đến với nhau đông vui như/ngày xưa lớp học
hương cốm thơm như hơi thở đậm đà
với lòng trinh như cành huệ cành mai
dịu dàng như khói trầm nghi ngút
tình như mây lụa trắng đỉnh non cao
tiếng hát ca dao điệu vợ vô cùng
nụ cười ròn rã yêu thương/lời không còn mang độc dược
tay không còn mang vũ khí hận thù
tóc sẽ là rừng xanh/cho chim rủ nhau về giăng cánh
lòng trải bao la như cánh đồng lúa mộng
cho gạo trắng chày khua nhịp sống đêm trăng
ru ấm no cuộc tình nghèo mấy thuở
cho mắt nhìn hiền hậu biết bao thương (...)"

Thái Tú Hạp cay đắng chúc mừng Năm mới Mậu-Thân 1968 đáng ra
phải là thời điểm hoan ca của đất trời và con người:

"ngày đầu năm anh chúc gì em bây giờ
chúc một năm nhiều súng đạn
chúc một năm nhiều thêm thù hận đau thương
năm mới chạy giặc lắm than
nước mắt bà mẹ già nua nhỏ trên xác con
đạn còn ghim trong buồng phổi
em bé thơ chết cứng miệng còn ngậm vú mẹ
và bà mẹ nó cũng đã chết vì mảnh lựu đạn tự bao giờ ..."

(Lời Chúc Đầu Năm Mậu Thân, Văn, số 100&101, 1-3-1968, tr. 62)

Dù sao thì người đi vẫn hẹn thề có ngày vui trở về đoàn viên, tâm tư luôn mong đợi ngày tàn chinh chiến - ngày đó sẽ mãi mãi là Mùa Xuân Trên Quê-Hương:

"nguyện cầu cho quê hương tàn chinh chiến
lửa hận thù tắt lịm trên môi cười
trái tim người tình thương về thấp sáng
khắp đồng quê thành phố dậy reo vui
luống cày thom niềm tin trong nắng mới
bước chân về trong mái ấm đoàn viên
tình trong mắt người lên bao thăm thiết
giữa trái tim đời thanh thân bình yên
non nước này trinh nguyên lời hẹn ước
dù đạn bom nghiệt ngã dấu điêu tàn
tóc mẹ hiền thôi giăng mờ đỉnh núi
lệ như sông trầm uất xót xa thương
thức dậy anh quê hương đã đổi mới
trên cành khô cây trái đã nở hoa
em thấy chằng khói vượn cao nhà máy
nhịp sống bùng lên trùng điệp hoan ca
thơ mộng quá dòng sông quê tri kỷ
ta thả hồn theo cánh gió điều bay
trên tay người không còn mang vũ khí
ta thấy đời thanh khiết mộng tình say
hòa bình ơi những sớm mai lớp học
những bình minh vui họp chợ lên đường
tiếng hát em ngọt ngào như suối mật
vắng xa rồi oan nghiệt với tang thương
mùa xuân về núi sông hằng mơ ước
đời thắm tươi trong tâm nguyện viên thành
đợi chờ nhau quây quần bên bếp lửa
ngàn cánh chim tung cánh giữa trời xanh".

Tình yêu trong thơ Thái Tú Hạp thời này không thiếu lãng-mạn, hoa mộng, nhưng đồng thời luôn bị thực tại quấy rầy, thành thử thường thẳng hoa trong đợi chờ, xa cách hôm nay. Tình đẹp trong nhớ tưởng:

"từ thuở hong mây bên thềm nắng
nắng vàng cho tóc ngát hương cau
anh nhớ như ngày xưa xa vắng
chuyện chúng mình chưa hóa biển dâu (...)"

(Ngoài Chân Mây)

"mưa tan những trận sầu đông
trên cao ngọn nắng chóm hồng nụ hoa
bờ mây nhòa tự non xa
ta nghe buổi sớm chim ca suối nguồn
em về từ cõi đông phương
tóc mùa thu cũng trầm hương quê nhà
em về nuôi mộng kiêu sa
ngàn năm hoài vọng chiều ca dao buồn
chút tình xưa đã trôi sông
chừ quên thương nhớ mùa đông hiên ngoài
em về thấp nắng ngọn mai
rừng phơi áo lụa ngàn phai dấu tàn
dòng sông đã xóa nỗi hàn
trong nhau nghe đã ấm lòng yêu thương"

(*Tình Tứ*)

Bởi nếu tình cờ gặp gỡ, có chăng thì tình ấy cũng như là gió heo may nơi rừng xuân chim vẫn hót trong cây nắng vàng. Tình không thể lãng mạn, yên bình như trước, khi người trai phải lên đường, đành Biết Còn Gì Cho Em:

"thôi anh chẳng còn gì nói với em
những lời yêu thương sách vở học đường
nhớ thoáng nụ hôn dịu dàng trên má
cho người yêu bé bỏng bớt đau thương
ngày lên đường luyến lưu bao nỗi nhớ
những đôi trăng hư ảo mộng mơ xưa
đêm tỏ tình giữa trời sao chúng giám
nghìn thu sau mộng ước vẫn chưa phai
bờ sông nào lưu dấu chân kỷ niệm
triều sóng dâng còn đâu nữa em ơi!
lời sẽ tan bọt ngàn theo gió cuốn
cay đắng nào đau xót mãi nhau thôi
anh đi rồi không một lời hò hẹn
nước xa nguồn biên biệt đến phương nao
như loài chim xa rừng quên tiếng hót
nhớ nhung chi những năm tháng ngọt ngào
anh yêu em nguyên trinh hồn lụa trắng
tuổi mùa xuân thao thức mộng ban đầu
những trang thư quen thương từng nét chữ
mỗi lời thơ chín lịm ý mong chờ
mai anh đi chắc em buồn tuổi đại

rồi bướm hoa ai dệt mấy vần thơ
cho em thẹn như ngày vừa mới lớn
bàn tay ngà che nửa miệng ngây thơ
không còn gì trao gửi đến quê nhà
bài thơ nhỏ xót xa phiến muộn đó
anh vẫn hoài nhung nhớ giữa trời hoa
người yêu nhỏ chưa một lần biết khóc”

Một lần chia tay khác, khi nơi bến ga, con tàu sắp hự còi tiến vào bóng
đêm mù mịt:

“rồi từ đó mặt trời đêm vỡ vụn
lũ cột đèn bật sáng nỗi đau thương
anh ra đi cúi đầu không tiếng nói
em đứng nhìn ve vẩy mảnh hồn theo
lời cuối cùng mang em về xứ cũ
điệu buồn xưa thành phố ấy điệu tàn
sầu không em kỷ niệm vàng bụi phấn
tuổi yêu đương đời lỡ đại cu mang
em con gái, già nua hồn trinh trắng
sách vở đầy hoa mộng ước tương lai
tóc buông cài thơ ngây cười trong nắng
thuở hồn nhiên nuôi tiếng mẹ sơ khai
buồn mai này lệ cài lên mắt biếc
lời già từ lặng lẽ bến ga đêm
về đi thôi vai gầy sương áo mỏng
tàu đi rồi hoang vắng lạnh hồn em”

(Chuyến Tàu Đêm)

Tình gia-đình nhất là tình mẹ, ở Thái Tú Hạp trước 1975, mang thêm
tính tượng trưng bao la:

“dòng sông đó mang tội vào lịch sử
Mẹ Việt Nam mang dấu đạn đau thương
tháng năm buồn trôi qua bằng đau đớn
trong cô đơn chờ đợi nỗi chán chường
Mẹ u hoài vì đàn con đội ngã
chiều chiến tranh âm ỉ cháy trong tim
những mùa đông lửa tàn trong mái lá
giọng ru sầu hiu hắt nỗi oan khiên
Mẹ ngóng hoàng hôn cửa mòm mỗi đợi
ngọn đèn khuya soi vách lá quạnh hiu
mẹ nhớ thương con trời Nam bẻ Bắc

chờ tin vui từ sớm nắng mưa chiều
lòng mẹ khóc từng đêm theo tiếng súng
nhìn non sông ngun ngút lửa tang thương
ôi giòng máu quê hương cuộn cuộn chảy
trong thịt da trong cơ thể điều tàn
Mẹ chua xót mang niềm đau thể kỷ
nỗi buồn cao như núi cả sông dài
hồn như mây theo con ngoài vạn lý
nhớ thương hoài dòng tóc dẫm sương phai
chia tình xưa những cánh chim muôn hướng
đời chiến bình từng giấc mộng tha phương
mẹ già nua với túi sầu khổ nạn
nghe từng đêm súng vọng nẻo sa trường
tim mẹ vỡ khi lửa chiều sau núi
hãi hùng nuôi từng hy vọng tương lai
biết bao giờ tin con về hạnh ngộ?
xuân thanh bình hoa rộ rõ ngày mai".

(Lòng Mẹ, Văn, số 18 "Thơ văn có lửa", 15-9-1964, tr. 59)

Quê hương ngập tràn trong thơ Thái Tú Hạp – hình ảnh những Hội An, Đà Nẵng như luôn mời gọi “chờ về với phố u sầu / với thành quách cũ lên màu thời gian”:

"xếp thương áo bụi quê người
từng yêu dấu đó trọn đời trong ta
phố em đứng đợi thực thà
phố cho nhau đủ mặn mà thủy chung
phố khuyên anh nỗi vui mừng
phố cho anh những lạnh lùng vinh hoa
phố em vườn sớm chim ca
chiều ru trong tiếng thơ và gió bay
phố thương em quá trọn đầy
về xin thấp lửa sum vầy cho nhau"

(Khi Về Đà Nẵng)

Thơ ông thời này nhiều buồn hơn vui – vui có chăng là trong hy vọng về một ngày mai, nhiều buồn “hiu hắt” cùng cái buồn thân phận bất lực trước thế cuộc: “*nghe chiều lành lạnh trong hồn / cái im vắng đến mỗi mồn thịt da*”. Lời Buồn Treo Cao là của người tuổi trẻ đó:

"cho đêm bùng đóa mặt trời
cho thân thể mẹ qua rồi đón đau
cho em tiếng hát ngọt ngào

cho vùng suy tưởng chở vào giấc thương
cho chim hoa bướm mùa xuân
cho lời kinh kệ tan cơn oán thù
cho tàn binh lửa đôi bờ
cho cảnh dương nước cam lồ vô biên
cho tiêu tan chuyện ưu phiền
cho quê hương đẹp trăm miền tinh khôi
cho em thôi giọng ngậm ngùi
cho sông biển ngọt tuổi đời xanh yêu
cho mây hôn ánh mắt chiều
cho com khói quyện mái nghèo thiết tha
cho âu yếm chôn ruột rà
cho ngàn năm đón thực thà vào tim
cho phai hờn giận triền miên
cho tha thứ hết lỗi lầm trong anh
cho vui thăm mộng dĩ đành
cho nghìn oan ức tan tành theo chuông"

(Giữ Thơm Quê Mẹ, số 7&8, Xuân Bính Ngọ 1966, tr. 14)

Tâm nhà thơ được an-bình, trầm lắng những khi tìm đến chốn Phật, và lời thơ nhuốm Thiền vì thế được diễn đạt tự nhiên:

«chiều lên mây tỏa vùng ô
chim tha sợi cỏ đôi khô về thành
khơi nguồn mạch ngọt hồi sinh
bé thơ tuổi dại dĩ đành tiếng ca
điệu vàng phổ nhạc trường sa
hoa bùng phố thị nguy nga giấc tình
buồn chẳng em cỗi đặng trình
rụng rơi tiếng khóc nguyên trinh bẽ bàng
đưa em về nợ trần gian
trùng lai duyên khởi cuu mang kiếp này"

(Đưa Em Về).

"xin ngày cho thấy mặt nhau
xin chuông chùa thức đêm sầu bi thương
xin thôi chia nẻo chiến trường
xin cơn đau đón xa nguồn từ ly
xin chiều mắt mẹ từ bi
xin em lặng tiếng ngậm ngùi ru con
xin chim ngọp nắng ruộng đồng
xin mây thu vẫn bênh bông trên cao
xin anh lời hát ngọt ngào
xin ngàn năm đón nụ chào bao dung

xin sông về kiếp trùng dương
xin cho lòng mẹ thấm hồng tuổi đau
xin tay làm nhịp kinh cầu
xin vùng bom đạn ăn năn
xin thân thể xóa điêu tàn dấu xưa
xin van đời những lọc lừa
xin hồn nguyên thi giữa mùa loạn ly
xin em suối ngọc huyền vi
xin cho thanh tịnh đời phi nghĩa này..."

(Nụ Chào Bao Dung: Giữ Thơm Quê Mẹ, số 5, 11-1965, tr. 6)

Thơ Thái Tú Hạp sử-dụng nhiều thể-loại nhưng riêng Lục Bát được nhà thơ đặc sắc sử-dụng để diễn tả ý tình. Như trong bài Về:

"về đây tìm mảnh trăng gầy
soi tâm tư rã như bày sao rơi
nghe cồn cát lũ bãi khơi
nghe tình gió thoảng đầy vơi biển sâu
về đây chôn nỗi lo âu
khép thời gian lại nguyện cầu đức tin
hồn thơ khoác kín im lìm
ngắm không gian lặng nỗi niềm riêng tư
về đây biết nói sao chừ?
lá buông thuyền mãi còn dư thu này
gió đùa đánh thức ngàn cây
hoa ngây thơ mộng đắm say hương ngà
nửa đêm buồn lã thôn ga
quán hiu hắt lạnh chiều tà phiêu du
mây sâu lũng thấp âm u
nghe thương nhớ quá vàng thu âm hài
về đây còn hẹn ngày mai
cho triu mến nở trọn hai tâm hồn".

Hoặc trong Hoa Cỏ Điêu Tàn:

"rồi như nước lũ bên cầu
tình em thôi cũng mang sầu tử thân
lời xưa nuôi mộng bàng hoàng
hồn thanh xuân đó lệ ngàn sao sa
bao nhiêu kỷ niệm đậm đà
lòng mai sau có xót xa chuyện đời
chừ thương em cả biển trời
mây pha màu áo ngọt lời yêu đương
chừ mê em nụ môi hường

tương tư từng buổi bỏ trường đi hoang
tội tình thơ cũng bẽ bàng
nhớ thương anh cũng điêu tàn cỏ hoa
bàn tay em đó ngọc ngà
buồn yêu giọng hát kiêu sa tuổi vàng
thương em đời đại cựu mang
cho anh mắt cả thiên đàng nữa sao?"

Nguyễn Vy Khanh

Văn Học Miền Nam 1954-1975, Quyển hạ: Tác Giả
Nguyễn Publishings, 2018

Nguồn: http://www.hocxa.com/VanHoc/TacGia-1/ThaiTuHap_NguyenVyKhanh.php

www.vietnamvanhien.org

VIỆT NAM VĂN HIẾN

www.vietnamvanhien.info

TỦ SÁCH VĂN HIẾN VỚI HƠN 9500 TÁC PHẨM